

NÅR VI SYNGER

EN ANTOLOGI OM SANGENS BETYDNING

Sangens
Hus

Alle har en stemme

Når vi synger – en antologi om sangens betydning

Anne Agersnap, Lisbeth Smedegaard Andersen, Mads Bille, Lars Ole Bonde, Lea Wierød Borčak, Rasmus Skov Borring, Anne Odgaard Eyermann, Martin Lysholm Hornstrup, Claus Skjold Larsen, Esther M. Morgan-Ellis, Elsebeth Gerner Nielsen, Bertel Nygaard, Lasse Skovgaard og Anne Tetens.

2. udgave, 1. oplag, 2026

© 2026, Sangens Hus og forfatterne

Redaktion:

Lea Wierød Borčak, Mette Johnsen Elbeck, Elsebeth Gerner Nielsen og Mette Thue, alle fra Sangens Hus og Videntcenter for Sang.

Omslag og grafisk tilrettelæggelse:

Janus Engelbrecht, Sangens Hus

Forsiden illustrerer et mønster, som dannes fx i sandkorn, når de ligger på en plade, der sættes i svingninger af lyd. Forskellige frekvenser skaber forskellige mønstre – som når sang skaber forskellige virkninger i os.

Kapitel 13 er oversat af Noa Kjærsgaard Hansen

Tryk:

JYPA

Alle rettigheder forbeholdes.

Kopiering fra denne bog kan kun findes sted på de institutioner, der har indgået aftale med Copydan, og kun inden for de i aftalen nævnte rammer.

ISBN 978-87-973408-3-7

Udgiver:

Sangens Hus
Nørregade 7D
7400 Herning
www.sangenshus.dk

Indhold

Forord	7
<i>Marianne Jelved</i>	
Indledning	9
OPRINDELSE:	
På syngende grund	15
<i>Claus Skjold Larsen</i>	
FÆLLESSKAB:	
Fra hver-for-sig-fund til sam-fund	27
<i>Elsebeth Gerner Nielsen</i>	
HVERDAGEN:	
Sang under brusebad	41
<i>Anne Odgård Eyermann</i>	
KORSANG:	
Et talentmiljø i provinsen	53
<i>Mads Bille</i>	
SUNDHED:	
Sangens betydning for sundhed og trivsel	65
<i>Lasse Skovgaard</i>	
TRIVSEL:	
Sang og sundhed i indskolingen	93
<i>Anne Tetens og Lars Ole Bonde</i>	
BÆREDYGTIGHED:	
Sange er drømmenes sprog	107
<i>Lisbeth Smedegaard Andersen</i>	

HÅB:

Mellem drøm, forventning og håb	119
<i>Bertel Nygaard</i>	

FOLKEOPLYSNING:

Fællessang som folkeoplysning	133
<i>Rasmus Skov Borring</i>	

TRADITION:

Fællessang – et selvfølgelig eller et særegent ritual?	145
<i>Anne Agersnap</i>	

FÆLLESSANG:

»Godhedsdiskurs« og eksklusion i dansk fællessangskultur ...	159
<i>Lea Wierød Borčak</i>	

MANGFOLDIGHED:

Sangfoldighed	171
<i>Martin Lysholm Hornstrup</i>	

TEKNOLOGI:

Adskilt af tid og rum, men forenet i sang:	
Fællessang og medier	185
<i>Esther M. Morgan-Ellis og Lea Wierød Borčak</i>	

EFTERORD:

Sangens betydning i mit univers	199
<i>Bertel Haarder</i>	
Om forfatterne	205

Sangfoldighed

Af Martin Lysholm Hornstrup, projektmedarbejder ved Liturgisk Forum i Folkekirken, tidligere organist/kirkemusiker ved Gellerup Kirke

I det følgende beskrives og diskuteres perspektiver og problematikker ved fællessang med voksne i multikulturelle sammenhænge. Betragtningerne har sit primære afsæt i de konkrete erfaringer vi har gjort gennem to års månedlige arrangementer på pladsen foran Gellerup Kirke med titlen »Spis og Syng«. Vi lægger vægt på, at musikken har værdi i sig selv og kan bibringe midaldrende og ældre indvandrere i Danmark, udenfor arbejdsmarkedet, umiddelbar glæde og adspredelse. Og samtidig kan fællessangen medvirke til øget socialisering, fællesskab, sproglæring, kulturforståelse og integration. Vejen dertil er dog – om ikke umulig – så temmelig lang. Sprogbarrierer, kultur, køn og utryghed kan let komme til at stå i vejen. Det bliver derfor fællessangsfacilitatorens rolle at opbygge et passende og inddragende repertoire og ikke blot at benytte sig af sit musikerskab og sine evner som musikformidler, men også sin evne til at lytte til individer i gruppen og kunne justere og navigere i den givne sangsituation.

Øjebliksbillede

Til Spis og Syng i januar 2024 sang vi – efter en lille kropsovarmningsøvelse – to sange. En om vintergækken og en om oliventræet. En blomst fra Danmark og et træ fra Middelhavsregionen. Begge stærke håbssymboler. Og begge helt konkrete. På sangarket var et billede af begge planter sammen med logoet for Spis og Syng. Ikke

at ret mange i forsamlingen kunne læse teksten. Og dem der kunne, skulle vi forklare adskillige gange, at man skal springe tilbage og læse omkvædet under det første vers – en meget forvirrende notationspraksis, som vi måtte ændre til gangen efter. Jeg gik rundt i lokalet, spillende det bedste, jeg kunne, på darbuka (mellemstlig tromme), og sang:

*Kom og lad os danse
om oliventræet, kom.
Kom og lad os synge
ved oliventræet, kom.*

En lille sang med tekst og musik af Rima Nasir Tarazi, som er oversat af Iben Krogsdal (Arendt, 2019).

Nogle klappede, andre læste, nogle lyttede, mens andre holdt sig på afstand. Enkelte sang, men når vi skal være ærlige, var det nok mest de dansktalende frivillige. Og bagefter var der anerkendende nik over bordene og enkelte glade kommentarer. For selvom de ikke kendte sangen, kendte mange sig hjemme i traditionen, som sangen repræsenterede. Om det var en succesfuld samling, er selvfølgelig til diskussion. Men vi, der har lavet Spis og Syng i godt et år, synes vi er nået langt.

Motivation

I 2020 blev vi kontaktet af projektet Alsang (alsang.dk), som spurgte, om vi havde lyst at lave et signaturprojekt for Alsang 2020 i Gellerup. Drømmen var at lave nogle større fællessangsevents på steder, hvor man ikke forventede at finde dansk fællessang, og deres øjne var faldet på Gellerup, der med sine mange år på regeringens ghettoliste og sine rygter om dårlig integration og høj kriminalitet levede op til billedet af et sted, hvor man ikke forventer at finde så meget fællessang. Begejstrede – og måske lidt naive – sagde vi ja til udfordringen. Alsangsprojektet gik langt fra som planlagt pga. coronapandemien, som kom på tværs og ulovliggjorde sang i større forsamlinger. Men idéen var plantet og har affødt en række initiativer, som stadig kører.

Som midaldrende eller ældre nydansker i et udsat boligområde i Danmark med lave danskkundskaber, ringe samfundsforståelse og få berøringsflader med danskere kan tiden godt føles lang. Og hvis overskuddet til at være opsøgende i forhold til arbejdsmarked eller foreningsliv heller ikke rigtig er der, kan man let komme til at bruge meget af sin tid i sin lejlighed alene med sine nærmeste og sit TV. Jeg ved, at rigtig mange, der bor og arbejder i Gellerup, har et stærkt ønske om at bryde noget af denne isolation og ensomhed, og derfor er der også et stort udbud af sociale tilbud i området.

Vores motivation for at gå ind i et arbejde med at udbrede fællessang i området har aldrig været at belære nydanskere, gøre dem mere danske eller dannede, give dem bedre sprogfærdigheder eller øge graden af tryghed og integration. Vores motivation ligger først og fremmest i musikken, sangskatten og det helt magiske, som sker, når vi mødes i musikken og interagerer; altså leger, danser, klapper og synger sammen. Hvis det øger graden af tryghed, sprogfærdigheder, dannelse eller integration, er det kun glædeligt, men det har ikke været det primære mål. Gellerup Kirke har en vision om at være en aktiv del af lokalområdet, og det er en stor glæde som musiker at kunne få lov at udfolde sin faglighed i et kultur- og naboskabsmøde også udenfor den normale kirkelige ramme.

Kirken som institution har en årtusinder lang tradition for fællessang. Også lokalt i vores kirke lever fællessangen i alle mulige afskyninger med kirkelige og mindre kirkelige mennesker, med børn og ældre, med internationale kristne, som har udvidet vores repertoire med salmer fra deres hjemlande. Og senest er vi altså begyndt at gøre os erfaringer med at synge med nogle af de allermest udsatte grupper af nydanskere i området.

Før vi begynder at synge

Det kræver en høj grad af social tryghed at give sig til at synge, når der er andre mennesker til stede. Spis og Syng står på ryggen af fire års arbejde med international café på pladsen foran Gellerup Kirke. Det begyndte under pandemien, hvor den sociale café, Livsværkstederne, som drives af KFUM's sociale arbejde, lavede udeservering

af gratis kaffe på fast ugentlig basis. Siden er der blevet tilknyttet en større gruppe frivillige fra kirken, og caféen har i dag mellem 60 og 80 gæster hver onsdag mellem kl. 13 og 15. Her yder de frivillige en kæmpe indsats i at imødekomme caféens gæster. Når Spis og Syng blev lagt ind oveni dette arrangement, trådte vi således ind i en sammenhæng, hvor der havde været arbejdet med relationsdannelse og trykthedsskabelse i flere år forinden. Et arbejde, som har været udført af de frivillige i caféen. Jeg har som musiker tidligere været med ved særlige lejligheder som fødselsdagsfest i Livsværkstederne, koncerter på pladsen eller baggrundsmusik ved caféen samt fællessang ved diverse arrangementer (fx grundlovsdag). Men siden 2022 har vi kørt det som et fast koncept, at der den sidste onsdag i måneden er Spis og Syng. Det indbefatter to sange, et gratis måltid mad, som er (delvist) tilberedt udenfor, og to sange til slut.

Min første opgave har været at »gøre mig selv synlig«. I dag ved langt størstedelen af caféens gæster, at jeg er ham, der spiller musik. Og langt de fleste smiler og nikker anerkendende, når jeg kommer. De ved, hvad jeg kommer med, fordi de har oplevet det gentagende gange. Det giver en trykthed i forhold til mig. Jeg forsøger altid at give mig tid til at hilse og snakke lidt med caféens gæster før, under og efter sangen. Og sådan er vi allerede i gang med en socialisering ind i et sangmiljø.

En lang vej til sang

Socialisering tænker jeg som et første skridt frem mod aktiv deltagelse i fællessangen. Med socialisering mener jeg en tilvænning, hvor det bliver normalt eller naturligt, at jeg spiller på klaver, synger og deler sangtekster ud – og i øvrigt står og hopper og spræller og klapper. Første skridt er at få dem til at acceptere, at det foregår, uden at gå eller forstyrre sangen unødigt. Det kan lyde meget banalt, men sandheden er, at i visse meget konservative muslimske miljøer er musik »haram« (urent), og vi kan stadig støde på muslimske børn, som ikke må komme ind i kirkerummet, eller som stikker fingrene i ørerne, hvis jeg begynder at spille. Min erfaring er, at for mange er det at synges en sang med klaver til så fjernt fra deres kultur, at

de oplever det som noget helt uvedkommende – noget, de bare kan ignorere og tale hen over. Her har jeg stor hjælp af, at de frivillige i caféen spreder sig i forsamlingen og er et eksempel ved at synge med på sangene og hjælpe gæsterne med at rette opmærksomheden mod musikken. Heri ligger også en kulturel dannelse – eller opdragelse, om man vil. Hvis man vil kunne deltage i en koncert på et etableret spillested, så må man kunne afkode konventionerne om, at man er stille og lytter, mens musikken spiller.

Alle typer af aktiviteter, hvad enten vi drikker kaffe, maler, laver pandekager over bål, støber lys eller synger fællessang, har potentialitet til at bringe folk sammen. Vi får alle en fælles oplevelse, vi kan referere til. Når musikken er færdig, vil alle kunne referere til den som noget, vi hørte, oplevede eller deltog i sammen. På den måde kan de fælles oplevelser skabe et fællesskab. Musikken bliver i den sammenhæng fællesskabsdannende, og den synlige, udøvende musiker bliver en fælles reference, som man enten kan grine af eller rose. Det kræver dog, at man åbner sig for oplevelsen og for de mennesker, man deler oplevelsen med, som igen kræver noget social tryghed. Når det er sagt, er min oplevelse også, at musikken kan noget særligt i forhold til at forløse følelser i mennesker. Der er bare lidt kortere vej til smil og latter – og til eftertænksomhed og gråd – når vi sætter musik til.

Drømmen er selvfølgelig, at gruppen med tiden bliver i stand til at deltage i fællessangen. Og man kan være deltagende på mange niveauer; være stille, være lyttende, læse med, synge med. Men vi eksperimenterer også en del med at bruge sange, som inddrager kroppen i form af klap, trin eller fagter. På den måde bliver det muligt at være deltagende på en anden måde end at skulle synge. Et eksempel er »Mango-sangen«, en lille samba, som jeg er faldet over i rytmisk kor-sammenhænge. Teksten nævner fem frugter: Mango, kiwi, ananas, bananer, papaya. Frugter, som alle kender, og som har genkendelige navne på tværs af forskellige sprog. Til sangen hører nogle trin: frem og tilbage, fra side til side, vift med armene og dreje rundt om sig selv – altså sammen rytmisk dikteret og synkroniseret. At være med på trinene og bevægelserne giver også en oplevelse af, at

deltage i afsyngningen af sangen. Og dans er et mere udbredt formsprog i mange af de kulturer, som er repræsenteret ved Spis og Syng.

En tilsvarende oplevelse har jeg haft ved brug af sangen »Gi' os lyset tilbage« (HS 218), hvor der indgår fire klap efter omkvædets første linje (en praksis, jeg tror, er opstået på efterskoler). For mange af dem, som kommer til Spis og Syng, er denne tekst fuldstændig umulig at lære, men flere sidder på spring for at være med på klappet. På den måde giver klappet også en oplevelse af at være med i sangen.

Forhindringer

Der er en lang række ting, som kan gøre det vanskeligt for nydanskere at deltage i fællessang. Sprogbarrieren er den første og nok største forhindring. Dansk er et svært sprog at lære, både at tale og at læse. Mange af gæsterne i den internationale café er kommet til Danmark i en relativt høj alder. Mange kommer uden ret meget skolegang fra deres hjemland. Nogle er traumatiserede. Og mange af dem får kun en løs eller ingen tilknytning til det danske arbejdsmarked eller andre dansksprogede fællesskaber. Hvis der så kommer en entusiastisk organist og lægger en sangtekst på bordet foran dig og beder dig synge med på en lang, ulæselig, uforståelig og kringlet tekst, er der ikke noget at sige til, at det er dømt til at mislykkes. Når vi alligevel insisterer på at synge på dansk, så er det, fordi dansk er vores eneste fællessprog. Meget få i denne gruppe taler engelsk. Og vi fra kirken og caféen taler ikke hverken arabisk, kurdisk, somali eller tyrkisk eller andet. Der er helt sikkert læring i at få noget dansk sprog i ørerne. Ofte har sange også den fordel, at vi gentager ord (i omkvæd eller korte, gentagne sange fx »Hvem har malet himlen blå«, og selvom man måske ikke når frem til at synge med, bliver man præsenteret for dansk sprog.

Den kulturelle barriere er en anden stor forhindring. Fællessang er bare ikke en udbredt praksis i Mellemøsten. Her er musik oftere noget, man lytter til eller danser til. Jeg oplever flere kvinder i caféen, som nærmest oplever det som lidt pinligt, at jeg sådan synger og spiller og »blamerer« mig selv på den måde. Det giver mig et fingerpeg om, at det at synge opleves som noget intimt, både når andre

synger, og når man selv skal synge. For mange er det et punkt, man skal ud over. Og har man aldrig prøvet det før i en sammenhæng, hvor der er andre mennesker til stede, kan det være meget grænseoverskridende. På dette område ville man kunne perspektivere til mange miljøer også blandt etniske danskere, hvor man ikke er vant til fællessang, hvor det at synge for mange også vil opleves som noget selvudleverende og grænseoverskridende. Musik er følelser – og det skal man kunne være i. Og jeg og de frivillige arbejder kontinuerligt med at vise, at det er helt ok at synge, og at vi gør det helt uden at skamme os over det.

Køn spiller også en rolle. Vi har et par gange haft besøg af en danseinstruktør, som skulle synge folkeviser og instruere kædedans med hele gruppen. Her blev det tydeligt, at de muslimske kvinder fra Mellemøsten ikke vil danse, når der er mænd til stede. En af gangene gik kvinderne indenfor i et rum for sig selv, hvor der efter sigende blev danset lystigt. Igen ser vi en opgave i at vise, at i Danmark er det helt i orden at synge og danse sammen med andre, også selvom vi har forskellige køn. Men for mange ligger det dybt forankret, at det er upassende.

For at kunne hengive sig i sang og dans og leg og samspil skal man være tryk. Derfor tror vi også på, at det at arbejde med relationsdannelse, gentagelser samt det at gå foran med sit eget eksempel, kan smitte af på trygheden og modet til at blive mere og mere deltagende i sangen.

Formidlerens rolle

Den norske musikforsker Nora Kulset opererer i sin forskning med en metode, hun kalder »arts-based research« (Kulset, 2020). A-r-t står for artist-researcher-teacher altså kunstner-undersøger-lærer. Det er en præcisering af opgaven, som jeg finder meget inspirerende.

Den første kasket, jeg som fællessangsfacilitator har på, er kunstner-kasketten. Jeg er uddannet og arbejder professionelt med at spille musik. Den del skal selvfølgelig være i orden, og man må forberede sig, så man kan spille sikkert og flydende, kan synge den rigtige tekst og kan levere musikken, også selvom der er »støj« rundt om.

Den anden kasket er lærer-kasketten. Der er en formidlingsopgave, hvis vi gerne vil have folk til at synge med. De skal lære både melodi og ord og evt. trin/klap – eller i hvert fald dele af det. Jeg giver altid en kort motivation, inden vi synger sangen, fx »Vi skal synge en sang om vintergækker, fordi de er begyndt at komme op af jorden, og fordi jeg elsker vintergækker. De hedder vintergækker, fordi de 'driver gæk' med vinteren – det betyder, at de gør grin med vinteren«. Og så skal der instrueres musik. Jeg bruger rigtig meget gentagelser – »jeg viser, I gør efter mig« – og forsøger at blive så meget som muligt i et musikalsk flow, det vil sige blive i rytmen og ikke lade pauserne blive for lange. Jeg retter aldrig på folk, men justerer antallet af gange vi gentager efter, hvad der er brug for. Og holder mig for øje, at alle ikke kommer til at lære alt.

Den tredje kasket – som var en ny måde at tænke på for mig – er researcher eller undersøger-kasketten. Jeg er der ikke kun for at lære dem noget – jeg er der også for selv at lære noget. Jeg forstår det som den opgave, der er i at lægge mærke til, hvad der er på spil i forsamlingen; opdage, hvad der virker, og hvad der ikke virker; mærke, hvor der skabes energi, og hvor der tabes energi. Det er på mange måder den mest udfordrende opgave, men måske også den vigtigste. Hvis vi på sigt vil skabe noget sammen – en måde at være sammen i musikken på – så er jeg som formidler nødt til at turde lade mig påvirke af de mennesker, som jeg gerne vil synge sammen med.

Ifølge Barone og Einser, som har udviklet arts-modellen, er den lavet for »at udfordre det kendte, bekvemme, dominerende narrativ og stille betydningsfulde spørgsmål, som fører til samtaler snarere end et nyt, totalitært mod-narrativ« (I Kulset, 2020, s. 392, min oversættelse). I et kulturmøde som det, vi står i omkring Spis og Syng, er der altid en fare for, at vi får skabt et »dem-og-os«. Vi kan så let forfalde til, at vores måde er den rigtige. At hvis bare »de« lærer at synge »vores« danske fællessange, så bliver de lykkelige, og integrationsen lykkes, og alle er glade. Derfor er det en fortløbende opgave at søge hen imod et fælles tredje – et nyt og neutralt sted, som ikke er hverken din eller min hjemmebane, men et sted, vi skaber sammen.

At opbygge et fælles repertoire

Vi har iværksat forskellige små initiativer for at indsamle sange fra andre kulturer. Dels ved at undersøge diverse udgivelser, men især ved at spørge os frem blandt de mennesker, som vi er sammen med i caféen og andre sammenhænge. Vi har gode erfaringer med at bruge nogle små arabiske salmer til international gudstjeneste. Og vi har ved flere lejligheder arbejdet sammen med World Music Centre, som også har indsamlet en række sange fra Sydamerika, Afrika og Mellemøsten. Der er stor værdi i at møde noget fra sin egen kultur i det, som bliver præsenteret i en fællessangssammenhæng. Ofte er det blot nogle ganske få i flokken, som føler sig mødt i det, mens de andre er udfordrede på samme niveau (eller endnu mere), som når de skal synge med på en dansk sang. Camilla Dayyani, som er leder af World Music Centre ved Aarhus Musikskole, forfølger en arbejds-metode, hvor de ikke blot lytter til hinandens sange og fx »sætter nogle afrikanere op på scenen« til at spille en sang fra Ghana, mens andre står og kigger passivt til, men hvor de deler sangene og spiller dem sammen. Sådan bliver der fx spillet afrikansk musik med mellemøstlige og vestlige instrumenter osv. Og på den måde deler de hinandens sange – og hinandens glæde ved sangene. Og der er virkelig gode sange at finde ude i verden og smukke instrumenter at lytte til. Vi drømmer om at samle et repertoire af sange fra mange af de kulturer, som er til stede ved Spis og Syng, så vi også kan dele hinandens sange. Vi er så småt i gang, men der er potentiale til mere.

I den sammenhæng, hvor jeg arbejder, er dansk fællessproget. Derfor arbejder vi også primært med et dansk sangrepertoire. Når man ikke har et fælles repertoire, må man opbygge et. Og hvis man skal komme til at kende sange godt, skal man høre dem mange gange. Det kræver gentagelser. Og hvis sangene er gode nok – eller har en god effekt – så tåler de fint mange gentagelser. Jeg tror, en god vej at gå er at udvælge et smalt repertoire og så gentage det mange gange. Når der er nogle sange, som så småt vækker genklang, så kan man begynde at tage nye sange ind. Det er svært at udvælge sange til sit kernerepertoire, fordi hvert valg indebærer et fravalg af en masse andre, gode sange. Og det kan også vise sig nødvendigt at

skifte sangene i sit kernerepertoire undervejs, hvis de ikke bliver taget imod eller virker. Jeg pejler efter sange med relativt enkelt sprog. Man kan godt låne fra børnerepertoiret, men jeg er mig meget bevidst om ikke at tale ned til gruppen, og nogle børnesange bliver for »børnede« til denne sammenhæng. Korte sange, som kan gentages, er godt. Eller sange med et omkvæd, som gentages. Indholdsmæssigt går jeg efter sange om årstiden eller sange om mangfoldighed. Men ikke alle tekster er sønderligt dybe eller indholdsmættede, og nogle gange er melodi og rytme vigtigere. Som tidligere nævnt bruger vi gerne sange, som inddrager klap, trin eller fagter af forskellig art, ligesom vi har eksperimenteret med forskellige former for folkedans. Endelig kan jeg også godt finde på at præsentere gruppen for nogle klassiske danske fællessange. Det er til dels for at tilfredsstille gruppen af danske frivillige, som rigtig gerne vil synge sange som »Det er i dag et vejr – et solskinsvejr« (HS 287) eller »Æbler lyser rødt på træernes grene« (HS 353), når det er ved den tid af året. Og min tanke er, at hvis nogle fra gruppen er til bedsteforældredag i skolen eller lignende og pludselig genkender nogle af de sange, som synges der fra Spis og Syng, så har vi været med til at bygge en bro.

Hvor skal jeg begynde

Står du overfor at skulle synge med en mangfoldigt sammensat gruppe af mennesker med anden sproglig og kulturel baggrund end dansk, vil jeg give følgende råd:

1. Skab tryghed.
2. Gør dig selv synlig som musiker.
3. Udvælg dit kernerepertoire af enkle sange, som kan bære mange gentagelser.
4. Forbered dig – både på at kunne spille, formidle og indstudere sangene.
5. Giv forsamlingen en motivation for at deltage i sangen.
6. Leg sangene ind, og hold flow og humør højt.
7. Vær åben og lyttende i forhold til gruppens reaktioner både under og efter sangen.

8. Lad dig ikke gå på af, at det ikke nødvendigvis virker de første gange, du gør det. Du er på en lang rejse med disse mennesker.
9. Husk at gøre det på din måde, for din oprigtighed og indlevelse smitter.

Den gyldne port

I forbindelse med Alsangsprojektet 2020 skrev jeg en sang til Gellerup i samarbejde med en lokal rapper, som fik titlen »Åbn din gyldne port«. I forbindelse med et kæmpe byfornyelsesprojekt, som ruller over Gellerupparken i disse år, er der blevet skåret hul i en af de gamle, grå boligblokke og blevet ført en vej ind igennem. Porten er beklædt med gyldne paneler og kan oplyses i alle regnbuens farver. Som arkitekterne bag projektet sagde, så må det godt være lidt blingbling, når det nu er Gellerup. For os er der en dyb poetisk kraft i det at gennembryde det grå og kolde og åbne en gylden port mod resten af byen – mod resten af verden, og sangens omkvæd spiller på det:

*Åbn din gyldne port mod verden
luk mig ind til det sted
hvor dine drømme stadig lever
hvor du finder din fred
og lad os sammen være den slags bløde mennesker, som
man bygger fremtidens byer med.*

Intentionen med sangen har været at skabe en positiv modfortælling til alle de negative fortællinger om området, som florerer. Og give Gellerups mennesker en identitet og en stolthed over vores helt særlige område. Sangen har vundet stor genklang blandt danskere, som arbejder i Gellerup, og bliver brugt ved mange officielle og mindre officielle lejligheder i området. Og den har vist sig for svær at lære, for de mennesker, som vi synger med til Spis og Syng, selv om vi har sunget den rigtig mange gange. Så vi må lave en ny, med samme intention, men i en enklere sprogdragt.

Sangen udtrykker samtidig et menneskesyn, som vi fastholder og bekræftes i igen og igen:

*Det sprog vi smiler på
det sprog vi hviler på
det kan nynnnes så let som vores hjerter kan slå
det sprog vi sanser på
det sprog vi danser på
det kan tales af alle – det kan alle forstå.*

Under alle de umiddelbare sprog- og kulturbarrierer ligger den almenmenneskelige længsel efter at høre til i fællesskaber, at kommunikere, at interagere og at glædes sammen. Søren Kierkegaard siger, at vi alle rummer en danseplads:

»...det, det kommer an på er, hvad man ser i ethvert forhold, og med hvilken energi man betragter det og at Den, der således danner sig selv i de ubetydeligste livsforhold, kan opleve mere end den, der har været vidne til – ja været part i de mærkeligste begivenheder. Han ved, at der overalt er en danseplads, at selv det ringeste menneske har sin, at hans dans, når han selv vil, kan være ligeså skøn, ligeså graciøs, ligeså mimisk, ligeså bevæget som deres, hvem der blev anvist plads i historien. Det er denne fægter-dygtighed, denne smidighed, der egentlig er det udødelige liv.« (Kierkegaard, 1843, s. 241).

I tro på at det er muligt at finde vej til hinandens hjerter, eller hinandens dansepladser, synger, danser og smiler vi, det bedste vi kan. Og selvom det kan opleves som op ad bakke, så tror jeg på, at musikken og sangene sætter sig varige spor og bevirker øjeblikke af både glæde og skønhed, fællesskab og nærvær.

Litteratur

Arendt, B. & Arendt, P. (red.). (2019). *Himlen og jorden må feste – 70 salmer og sange fra hele verden*. Kirkefondet.

Højskolesangbogen (HS). (2020). København: Forlaget Højskolerne.

Kierkegaard, S. (1843) *Enten-Eller*, Anden del. København: Udgivet af Victor Eremita, Universitetsboghandler C. A. Reitzel.

Kulset, N. B. (2020). *Singing: A Pathway to Friendship, Empathy and Language in Children from Different Backgrounds*. Routledge.

Videre læsning

Balsnes, A. H. (2016). Hospitality in multicultural choral singing. *International Journal of Community Music*. Volume 9 Number 2.

Borčak, L. W. (2023). Forskning i sammenhængen mellem sang og børns sproglige udvikling. *Videnscenterforsang.dk*. Set 28. februar 2024

Marsh, K. (2017). *Creating bridges: music, play and well-being in the lives of refugee and immigrant children and young people*. Routledge.

Om forfatteren

Fotograf: Rasmus Wang Kaa

Martin Lysholm Hornstrup er projektmedarbejder ved Liturgisk Forum i Folkekirken. Fra 2007-2024 var han organist/kirkemusiker ved Gellerup Kirke i Aarhus Vest. Han er uddannet fra DJM som kandidat i kirkemusik i 2008 samt fra solistklassen i orgel i 2011. Han bliver flittigt brugt som sangformidler og fællessangsfacilitator i og udenfor kirken, ligesom han

underviser i adskillige kirkelige sammenhænge om kirkemusikkens rolle i sin samtid. I kraft af Gellerup Kirkes demografi har han bred erfaring med at arbejde interkulturelt med musik og er bl.a. ankermand i »Det Gyldne Orkester«, som spiller dansk fællessang med inddragelse af instrumenter fra verdensmusikken.